

ROMÂNIA
Ministerul Afacerilor Interne
I.O.S.U.D. ACADEMIA DE POLIȚIE
„Alexandru Ioan Cuza”
Școala Doctorală
„DREPT”

Doctorand: Onea (Glötzl) Olimpia Lorena

TEZĂ DE DOCTORAT

**Participarea lucrătorilor la conducerea
întreprinderii în dreptul comparat
- REZUMAT -**

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:

Prof. univ. dr. Alexandru ȚICLEA

**Teză elaborată în vederea obținerii titlului de
DOCTOR
în „DREPT”**

Bucuresti
2018

Cuprins

Abrevieri

ARGUMENTUM

1. Motivarea studiului ales

2. Obiectivele urmărite

3. Descrierea demersului științific

CAPITOLUL I

PARTICIPAREA ANGAJAȚILOR LA

CONDUCEREA ÎNTREPRINDERII ÎN ROMÂNIA

Secțiunea I

**Generalități privind noțiunea de întreprindere și
formele de participare a angajaților la conducerea
acesteia**

§1. Noțiunea de întreprindere

1. Evoluția istorică a noțiunii de întreprindere

*1.1. Noțiunea de întreprindere potrivit Codului
comercial*

*1.2. Noțiunea de întreprindere potrivit Codului
civil*

§2. Categoriile de întreprinderi

1. Enumerare

2. Societățile de tip clasic și cu capital de stat

3. Societățile europene

4. Regiile autonome

5. Întreprinderile mici și mijlocii (I.M.M.)

*6. Persoana fizică autorizată, întreprinderile
individuale și familiale*

**§3. Noțiunea de lucrător și formele de participare a
angajaților la conducerea agenților economici**

1. Noțiunea de lucrător

*2. Forme organizatorice de participare a
angajaților la conducerea agenților economici*

Secțiunea a II-a

Participarea prin sindicate

§1. Reglementare și trăsături

1. Reglementare
2. Trăsături

§2. Categoriile de persoane care se pot sindicaliza

1. Enumerare
2. Explicații

§3. Constituirea și conducerea organizațiilor sindicale

1. Constituirea organizațiilor sindicale
2. Conducerea organizațiilor sindicale

§4. Atribuțiile organizațiilor sindicale

1. Enumerare
2. Atribuții prevăzute de Codul muncii
3. Atribuții prevăzute de Legea dialogului social
4. Atribuții prevăzute de alte acte normative

§5. Facilități acordate și protecția reprezentanților aleși în rganele de conducere a sindicatelor (lideri sindicali)

1. Facilități acordate
2. Protecția liderilor sindicali

Secțiunea a III-a

Participarea prin reprezentanții salariaților

§1. Reglementare

§2. Reprezentanții salariaților

1. Organizare
2. Alegerea și mandatul reprezentanților salariaților
3. Atribuții
4. Facilități acordate și protecția reprezentanților salariaților

§3. Reprezentanții lucrătorilor cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății în muncă

1. Noțiune
2. Alegerea reprezentanților lucrătorilor
3. Activități desfășurate

§4. Asemănări și deosebiri între reprezentanții salariaților și reprezentanții lucrătorilor

Secțiunea a IV-a

Participarea prin comitetul european de întreprindere

§1. Reglementare

§2. Componenta și funcționarea comitetului european de întreprindere

Secțiunea a V-a

Participarea prin comitetul pentru securitate și sănătate în muncă

§1. Reglementarea și organizarea comitetului

1. Reglementare
2. Organizare

§2. Componenta și funcționarea comitetului

1. Componenta comitetului
2. Funcționarea comitetului

§3. Atribuțiile comitetului și obligațiile angajatorului privind comitetul de sănătate și securitate în muncă

1. Atribuțiile comitetului
2. Obligațiile angajatorului

CAPITOLUL II

PARTICIPAREA LUCRĂTORILOR LA CONDUCEREA ÎNTREPRINDERII ÎN FRANȚA

Secțiunea I

Generalități privind noțiunea de întreprindere și formele de participare a lucrătorilor la conducerea acesteia

§1. Noțiunea de întreprindere

§2. Enumerarea formelor organizatorice de participare a lucrătorilor la conducerea întreprinderii

§3. Tipologia unităților

1. Unități inferioare întreprinderii
2. Unități superioare întreprinderii

Secțiunea a II- a

Comitetul de întreprindere

§1. Noțiune și organizare

1. Noțiune
2. Organizarea și funcționarea comitetului
3. Personalitatea juridică a comitetului de întreprindere
4. Componerea comitetului de întreprindere
 - 4.1. Preliminarii
 - 4.2. Șeful întreprinderii sau reprezentantul său
 - 4.3. Delegația aleasă a personalului
 - 4.4. Reprezentanții sindicali în comitetul de întreprindere
 - 4.5. Mandatul membrilor comitetului de întreprindere
 - 4.6. Compoziția comitetului central, comitetului de grup și a comitetului european

§2. Aspecte organizatorice și de funcționare

1. Biroul comitetului de întreprindere
2. Reuniunile comitetului de întreprindere
3. Hotărârile comitetului de întreprindere
4. Mijloace de funcționare
 - 4.1. Mijloace materiale și de personal
 - 4.2. Subvenționarea funcționării

4.3. Mijloace intelectuale

§3. *Experții comitetului de întreprindere*

1. *Enumerare*
2. *Expertul contabil al comitetului de întreprindere*
3. *Expertul în tehnologie*
4. *Experți remunerați de comitetul de întreprindere*

§4. *Informațiile date comitetului*

1. *Tipuri de informații*
2. *Informații generale*
3. *Informații contabile*
4. *Baza de date economică și socială*

§5. *Informația instituționalizată*

1. *Definiție*
2. *Reprezentarea în consiliul de administrație sau de supraveghere*
3. *Intervenția în direcțiunea adunărilor generale*

§6. *Atribuții economice*

1. *Preliminarii*
2. *Consultarea comitetului de întreprindere*
 - 2.1. *Obligația de consultare*
 - 2.2. *Obiectul consultării*
 - 2.3. *Procedura de consultare*
 - 2.4. *Derularea consultării și avizul comitetului*
 - 2.5. *Sanțiuni*

§7. *Atribuții sociale*

1. *Preliminarii*
2. *Activitate facultativă de natură socială*
3. *Limite ale socialului și culturalului*
4. *Alte beneficii acordate*
5. *Moduri de gestiune*
6. *Servicii*
7. *Finanțarea activităților sociale*

Secțiunea a III-a

Delegații personalului

§1. Precizări preliminare

§2. Atribuții

1. Enumerare
2. Reclamațiile adresate angajatorului
3. Apărarea drepturilor persoanelor și libertăților individuale
4. Activități exterioare întreprinderii
5. Atribuții consultative
6. Atribuții specifice

Secțiunea a IV-a

Secțiunea sindicală din întreprindere

§1. Exercițiul dreptului sindical în întreprindere

1. Dreptul la organizare
2. Natura secțiunii sindicale
3. Constituirea secțiunii sindicale
4. Categoriile de intervenții sindicale

§2. Delegații sindicali

1. Desemnare și mandat
2. Funcțiuni și responsabilități ale delegaților sindicali
4. Mijloace de acțiune ale delegaților sindicali

§3. Dreptul de expresie și facilități

1. Liberul afișaj sindical
2. Libera difuzare de publicații și tracte
3. Libertatea reuniunilor sindicale

§4. Mijloace materiale

§5. Reprezentantul secțiunii sindicale

1. Desemnarea reprezentantului
2. Prerogativele reprezentantului secțiunii sindicale
3. Mijloacele de acțiune

Secțiunea a V-a

Comitetul de igienă, securitate și condiții de muncă

§1. Precizări introductive

1. *Noțiune*
2. *Rol*
3. *Competența comitetului de igienă, securitate și condiții de muncă*

§2. *Alegerea comitetului de igienă, securitate și condiții de muncă*

Secțiunea a VI-a

Consiliul de administrație (sau de supraveghere)

§1. *Generalități*

§2. *Consiliul de administrație în întreprinderile publice*

1. *Compunerea consiliului de administrație (sau de supraveghere)*
2. *Alegerea administratorilor salariați*
3. *Statutul administratorilor salariați*

§3. *Consiliul de administrație în întreprinderile private*

1. *Reprezentanții aleși ai salariaților*
2. *Reprezentanții salariaților acționari*

CAPITOLUL III

PARTICIPAREA LUCRĂTORILOR LA CONDUCEREA ÎNTREPRINDERII ÎN SPANIA

Secțiunea I

Generalități privind noțiunea de întreprindere și formele de participare ale lucrătorilor la conducerea acesteia

§1. *Noțiunea de întreprindere*

§2. *Formele de participare*

Secțiunea a II-a

Reprezentarea colectivă unitară

§1. *Noțiune și reglementare*

1. *Noțiune*
2. *Reglementare*

§2. *Organele de reprezentare unitară*

1. *Clasificare*
2. *Organele ordinare: delegații de personal și comitetul de întreprindere*
 - 2.1. *Delegații de personal*
 - 2.2. *Comitetul de întreprindere*
 - 2.2.1. *Scop și organizare*
 - 2.2.2. *Alcătuire și mandat*
 - 2.2.3. *Drepturi și competențe ale comitetului*
 - 2.3. *Organele speciale: comitetul de întreprindere mixt, comitetul inter-centru și comitetul european de întreprindere*
 - 2.3.1 *Comitetul de întreprindere mixt*
 - 2.3.2. *Comitetul inter-centru*
 - 2.3.3. *Comitetul european de întreprindere*
 - 2.4. *Garanțiile membrilor comitetului de întreprindere și delegațiilor de personal*
 - 2.4.1. *Noțiune și rol*
 - 2.4.2. *Enumerare*

Secțiunea a III-a

Reprezentarea colectivă sindicală

§1. *Noțiune și reglementare*

1. *Noțiune*
2. *Reglementare*

§2. *Secțiunea sindicală*

1. *Noțiune și constituire*
2. *Drepturi ale secțiunii sindicale*

§3. *Delegații sindicali*

1. *Caracterizare*
2. *Numărul delegaților sindicali*
3. *Drepturile delegaților sindicali*
4. *Garanții ale activității delegaților sindicali*

Secțiunea a IV-a

Reprezentare specializată în domeniul securității și sănătății în muncă

§1. Reglementare și noțiune

1. Reglementare

2. Caracterizare

§2. Număr și structură

§3. Alegere și mandat

§4. Atribuții

§5. Facilități acordate și protecția delegaților de prevenție

CAPITOLUL IV

PARTICIPAREA LUCRĂTORILOR LA CONDUCEREA ÎNTREPRINDERII ÎN GERMANIA

Secțiunea I

Generalități privind participarea lucrătorilor și formele de participare a acestora la conducerea întreprinderii

§1. Noțiunea de întreprindere

§2. Chestiuni prealabile privind participarea lucrătorilor la conducerea întreprinderii

1. Noțiunea de participare a lucrătorilor la
conducerea întreprinderii și evoluția legiferării
acesteia

2. Implicarea operațională a lucrătorilor

3. Participarea la luarea deciziilor

4. Enumerarea formelor organizatorice de
participare

Secțiunea a II-a

Participarea prin comitetul de întreprindere

§1. Precizări introductive

1. Reglementare

2. Rol

3. Evoluția istorică a comitetului de întreprindere

§3. Organizare și structură

1. Preliminarii

2. Alegerea și mandatul membrilor comitetului

§4. Atribuții și drepturi

§5. Facilități acordate membrilor comitetului și protecția acestora

1. Facilități

2. Protecția

Secțiunea a III-a

Participarea prin sindicate

§1. Rolul, organizarea și istoricul sindicatelor

1. Rol

2. Organizare

3. Scurt istoric

§2. Drepturile sindicatelor

1. Drepturi generale

2. Dreptul la negociere

Secțiunea a IV-a

Participarea prin comitetul de sănătate și securitate ocupațională

§1. Reglementarea și organizarea comitetului

1. Reglementare

2. Organizare

§2. Medicii de medicină a muncii și specialiștii din domeniul securității la locul de muncă

1. Condiții

2. Atribuțiile medicilor de medicină a muncii

3. Atribuțiile specialiștilor din domeniul securității la locul de muncă

4. Cooperarea cu comitetul de întreprindere

5. Cooperarea dintre medicii de medicină a muncii și specialiștii din domeniul securității la locul de muncă

Secțiunea a IV-a

Participarea prin consiliul de supraveghere

§1. Reglementare

§2. Structura și drepturile consiliului

1. Structura

2. Drepturi ale consiliului

CAPITOLUL V

CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA

1. Concluzii

2. Propuneri de lege ferenda

BIBLIOGRAFIE

REZUMAT

Teza de doctorat „**PARTICIPAREA LUCRĂTORILOR LA CONDUCEREA ÎNTRINDERII ÎN DREPTUL COMPARAT**” este realizată de doctoranda Glötzl Lorena, sub coordonarea științifică a domnului profesor universitar doctor ALEXANDRU ȚICLEA din cadrul Școlii doctorale a Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” din București.

Prezenta teză de doctorat are un caracter ridicat de interes public și este deosebit de oportună și de actualitate în cadrul preocupărilor în materia abordată.

Lucrarea înfățișează rezultatele acestei cercetări științifice pe parcursul a cinci capitole, dintre care *Argumentum* cuprinde o parte introductivă, în care este precizat titlul temei alese, prezentându-se problematica tratată în cadrul lucrării și justificarea abordării acestei teme, obiectivele cercetării științifice și metodologia acesteia. La aceste capitole se adaugă lista resurselor bibliografice studiate în cursul cercetării științifice care a dus la elaborarea prezentei lucrări.

1. Primul capitol este intitulat „**PARTICIPAREA ANGAJAȚILOR LA CONDUCEREA ÎNTRINDERII ÎN ROMÂNIA**” structurat pe cinci secțiuni.

Noțiunea de întreprindere a fost analizată sub aspect istoric. Astfel, întreprinderea comportă o serie de accepțiuni întâlnite în dreptul comercial, bazate pe concepția C. com., care calificau întreprinderea drept faptă de comerț. Odată cu abrogarea C. com. de către Legea nr. 287/2009 privind C. civil această accepțiune capătă o altă semnificație. Prevederile actuale ale C. civ. nu definesc întreprinderea, ci exploatarea ei.

Activitatea comercială este realizată în principal de *persoane juridice* (societăți comerciale, societăți sau companii naționale, societăți europene, regii autonome, întreprinderi mici și mijlocii, alte organizații cu scop lucrativ, instituții publice etc. - denumite, uneori, generic *unități*), cât și de *persoane fizice* (persoana fizică autorizată, întreprinderile individuale și familiale)

Conceptul de lucrător este specific dreptului U.E., iar nu dreptului intern, cu precizarea că termenul nu este însă definit prin normele europene, ci el s-a conturat prin jurisprudența C.J.U.E. Anumite elemente, ca de exemplu, *angajare*, *loc de muncă* etc., au constituit punctul de plecare în definirea acestei noțiuni există în art. 45 TFUE.

Formele organizatorice de participare în România sunt: *sindicatelor, reprezentanții salariaților și comitetul pentru securitate și sănătate în muncă*.

Sindicatelor se constituie în virtutea dreptului la asociere garantat de Constituție și apără, potrivit legii, drepturile și promovează interesele profesionale, economice și sociale ale membrilor lor. Exercițiul dreptului angajaților de a constitui un sindicat este recunoscut în cadrul tuturor angajatorilor.

Existența reprezentanților salariaților este cunoscută decât în *România*. Astfel, acești reprezentanți apără interesele salariaților la angajatorii la care nu sunt încadrați mai mult de 20 de salariați și nu este constituit un sindicat. Existența lor nu este obligatorie.

Legea română mai recunoaște o categorie de reprezentanți, anume cei ai *lucrătorilor cu răspunderi specifice în domeniul securității* (instituție recunoscută și în *Spania*).

În scopul creării cadrului organizatoric referitor la informarea, consultarea și participarea lucrătorilor se

prevede înființarea la nivelul angajatorului a *comitetului de securitate și sănătate în muncă*.

2. Cel de-al doilea capitol intitulat **”PARTICIPAREA LUCRĂTORILOR LA CONDUCEREA ÎNTREPRINDERII ÎN FRANȚA”** este structurat pe șase secțiuni.

În *Franța*, aceste forme organizatorice de participare sunt mai numeroase: *comitetul de întreprindere, delegații personalului, comitetul de igienă, securitate și condiții de muncă, secțiunea sindicală din întreprindere și consiliu de administrație*, cu precizarea că începând cu data de 31 decembrie 2019, aceste organisme se vor uni în unul singur, intitulat comitetul social și economic.

Comitetul de întreprindere asigură controlul exercitat de salariați asupra activității întreprinderii. El există la diversele niveluri unde se iau decizii: *stabiliment, întreprindere, grup, întreprinderi sau grupuri de dimensiunea comunitară*.

Delegații personalului au ca rol principal de a ocrotii personalul, de a media conflictul cu angajatorul, iar prezența lor este obligatorie în toate întreprinderile care au peste 11 salariați.

În privința *secțiunii sindicale*, se reține că aceasta ia ființă în întreprinderile sau stabilimentele având cel puțin 50 de salariați iar sindicatul trebuie să fie reprezentativ ori afiliat la o organizație sindicală reprezentativă la nivel național și interprofesional.

Comitetul de igienă, securitate și condiții de muncă trebuie să existe în stabilimente având cel puțin 50 de salariați. Competențele lui acoperă două domenii: *sănătatea și securitatea în muncă și condițiile de muncă*.

3. Cel de-al treilea capitol este intitulat **„PARTICIPAREA LUCRĂTORILOR LA**

CONDUCEREA ÎNTREPRINDERII ÎN SPANIA”

structurat pe patru secțiuni.

Reprezentarea se exercită la trei niveluri:

- reprezentarea colectivă unitară, care se exercită prin *delegații personalului și comitetul de întreprindere*;

- reprezentarea colectivă sindicală, prin intermediul sindicatelor, care se exercită prin *secțiunea sindicală și delegații sindicali*;

- reprezentare specializată în domeniul securității și sănătății prin: *delegații de prevenție și comitetul de securitate și sănătate*.

În legislația spaniolă, în cadrul organelor de reprezentare unitară le distingem pe acelea care ar putea fi numite *obișnuite*, deoarece se constituie în realitatea cotidiană și cele care ar putea fi clasificate ca fiind *speciale* sau *atipice*, având în vedere că acestea reprezintă excepția. Printre primele se numără *delegații de personal și comitetul de întreprindere* și, printre următoarele, *comitetul de întreprindere mixt, comitetul inter-centru* (cu reprezentanți din diferite locuri de muncă) și *comitetul european de întreprindere*.

Totodată, este reglementată *instituția reprezentării specializate în domeniul sănătății și securității în muncă* prin *delegații de prevenție și comitetul de securitate și sănătate*.

4. Cel de-al patrulea capitol – „PARTICIPAREA LUCRĂTORILOR LA CONDUCEREA ÎNTREPRINDERII ÎN GERMANIA” este structurat pe cinci secțiuni.

Reprezentarea lucrătorilor se exercită pe patru niveluri: *comitetul de întreprindere; sindicatele; comitetul de sănătate și securitate ocupațională; consiliul de supraveghere*.

În *Germania*, sintagma de „*participare a lucrătorilor*”, este privită, în genere ca, perceperea intereselor colective ale lucrătorilor de către angajator.

Lucrătorii pot lua parte la luarea deciziilor în cadrul întreprinderii, fie prin urmărirea obiectivelor tehnice de muncă, fie a celor economice. În cadrul primei forme de participare, regăsim lucrătorii care se implică în producție, vânzări sau servicii. În cea de-a doua formă, lucrătorii se ocupă de planificarea ori managementul întreprinderii.

Cel mai important organism de reprezentare al lucrătorilor este *comitetul de întreprindere*.

În dreptul german nu există o lege a sindicatelor. Sindicatele sunt, în general, definite ca asociații fără capacitate legală, au dreptul la negociere colectivă, precum și de a întreprinde acțiuni legale. Sindicatele sunt asociații înregistrate pe o bază voluntară și membri sunt angajații.

5. Ultimul capitol, cel de față, este destinat **concluziilor și propunerilor de lege ferenda**, urmărind identificarea eventualelor lacune sau inadvertențe existente în cadrul legislației în vigoare și indicarea unor soluții viabile, având în vedere, în primul rând, modelul legislativ al diverselor țări analizate. Concluziile sunt cele ce rezultă din analiza tezei întreprinse și ținând seama nu numai de dreptul național, dar și de cel comparat.

Dispozițiile legale incidente instituțiilor reprezentative ale personalului marchează, în mod evident, o evoluție, dovadă a preocupării constante a legiuitorului pentru acest domeniu, dar sunt posibile și unele perfecționări, așa cum vom sublinia în propunerile de *lege ferenda* care urmează.

1. Propunem implementarea instituției comitetului de întreprindere în țara noastră. Actualmente, legiuitorul român, reglementând instituția juridică a reprezentanților salariaților, nu a optat și pentru crearea comitetului de întreprindere existent în România numai ca urmare a transpunerii normelor U.E. în cazul întreprinderilor și grupurilor de întreprinderi de talie europeană.

2. Ar fi necesar lărgirea cadrului normativ privitor la instituțiile reprezentative ale personalului. Considerăm că legiuitorul român trebuie să revizuiască aceste instituții și să mărească numărul actual existent atât cu *delegații de personal*, cât și cu *delegații sindicali*.

Rolul acestor două categorii de delegați ar fi acela de a apăra interesele personalului și de a media conflictul cu angajatorul iar prezența lor să fie obligatorie în toate unitățile.

Atât în *Franța*, cât și în *Spania* aceste instituții există. Apreciem că modelul celor două țări menționate în acest domeniu poate fi urmat cu succes și în *România*.

3. Reglementarea anterioară prevedea că o organizație sindicală putea fi constituită la nivel de unitate și prin asocierea unui număr de cel puțin 15 salariați din aceeași ramură sau profesie, chiar dacă munca era prestată pentru angajatori diferiți.

Actuala reglementare elimină posibilitatea ca același sindicat să fie alcătuit din salariați încadrați la unități diferite, impunând condiția minimă a asocierii unui număr de 15 salariați din aceeași unitate. Modificarea face imposibilă constituirea unui sindicat în întreprinderile mici, majoritare în România.

De lege ferenda, propunem revenirea art. 3 alin. (2) din Legea nr. 62/2011 la precedentă reglementare pentru a facilita constituirea unui sindicat.

4. Să fie definit ce se înțelege, conceptual, prin atribuții exclusive ale sindicatelor, dar și măsura în care sunt real necesare și utilitatea lor pentru relațiile de muncă. Din logica intrinsecă a relațiilor dintre partenerii sociali, se înțelege că se pot considera ca exclusive acele atribuții care sunt fundamentale, se înscriu în tradiția seculară a mișcării sindicale, au un rol esențial în promovarea intereselor și apărarea drepturilor angajaților. Ele ar trebui enumerate exhaustiv. În fond, cu privire la această propunere, ne raliem unei opinii doctrinare întemeiate

5. Cerința privind reprezentativitatea sindicatelor regăsite la nivelul unităților să fie solicitată doar în ipoteza îndeplinirii unor atribuții exclusive. Prin analogie, sindicatul nereprezentativ va putea desfășura toate atribuțiile sindicale, cu excepția celor exclusive.

6. Să se lămurească conform cărei proceduri se numesc reprezentanții angajaților, în ipoteza în care la nivelul unității nu există un sindicat reprezentativ, însă ființează unul nereprezentativ. Iar această instituție ar trebui să fie obligatorie, angajatorul organizând constituirea ei.

7. Să se extindă atribuțiile prevăzute de art. 223 Codul muncii privind reprezentanții salariaților. Vorbim în acest caz despre acele atribuții pe care legiuitorul român le cataloghează ca fiind de competența sindicatelor reprezentative. Însă, după cum putem observa, în mod concret, aceste atribuții trebuie să fie exercitate și de reprezentanții angajaților.

8. Reprezentanții angajaților să poată beneficia de prohibiția modificării raportului de muncă pentru motive legate de activitatea lor, la fel ca și în cazul liderilor sindicali.

9. Credem că se impune, *de lege ferenda*, prezența obligatorie a salariaților în organele societății. Considerăm că reprezentanților aleși ai salariaților trebuie să fie membri în consiliul de administrație. Este vorba de așa-numita participare la gestiune, întâlnită în *Franța*.

În sistemul unitar, administrarea societății pe acțiuni se realizează pe un singur nivel, prin consiliu de administrație. Rolul acestui organ este diferit: el este organ de administrare și conducere, când exercită și atribuțiile de conducere; el este organ de supraveghere și control, când atribuțiile de conducere sunt delegate directorilor societății. Ar fi oportun acest mod de reprezentare, deoarece s-ar pune mai mult accent pe organizarea activității, angajarea forței de muncă și dimensiunea societății/unității.

10. De asemenea, considerăm că legiuitorul ar trebui să reintroducă în dreptul intern *posibilitatea de a se încheia un contract unic la nivel național*. Subliniem că în alte țări, de exemplu, *Franța, Germania și Italia* există reglementări privind existența unui acord la nivel național, care să contribuie la menținerea unei balanțe între angajatori și lucrători în cadrul relațiilor de muncă.

BIBLIOGRAFIE

I. ACTE NORMATIVE INTERNE

1. Constituția României;
2. Codul civil - Legea nr. 287/2009;
3. Codul de procedură civilă - Legii nr. 134/2010
4. Codul muncii – Legea nr. 53/2011;
5. Legea nr. 15/1990 privind reorganizarea unităților economice de stat ca regii autonome si societăți comerciale;
6. Legea nr. 31/1990 privind societățile;
7. Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați;
8. Legea nr. 360/2002 privind Statutul polițistului;
9. Legea nr. 293/2004 Statutul funcționarilor publici din Administrația Națională a Penitenciarelor;
10. Legea nr. 364/2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii;
11. Legea nr. 418/2004 privind statutul profesional specific al medicului de medicină a muncii;
12. Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției;
13. Legea nr. 217/2005 privind constituirea, organizarea și funcționarea comitetului european de întreprindere;
14. Legea nr. 319/2006 a securității și sănătății în muncă;
15. Legea nr. 467/2006 privind stabilirea cadrului general de informare și consultare a angajaților;

16. Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici;
17. Legea nr. 1/2011 a educației naționale;
18. Legea nr. 62/2011 a dialogului social;
19. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 96/2003 privind protecția maternității la locurile de muncă;
20. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale;
21. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice;
22. Hotărârea Guvernului nr. 1425/2006 privind Normele metodologice de aplicare Legii securității și sănătății în muncă nr. 319/2006;
23. Hotărârea Guvernului nr. 187/2007 privind procedurile de informare, consultare și alte modalități de implicare a angajaților în activitatea societății europene

II. ACTE NORMATIVE INTERNAȚIONALE ȘI EUROPENE

1. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;
2. Directiva nr. 89/391/C.E.E. referitoare la aplicarea de măsuri vizând promovarea ameliorării securității și sănătății în muncă,
3. Directiva nr. 2009/38/C.E. privind instituirea unui comitet de întreprindere european sau a unei proceduri în întreprinderile de dimensiune comunitară și grupurile de întreprinderi de dimensiune comunitară în vederea informării și consultării lucrătorilor;
4. Convenția O.I.M. nr. 88/1948 privind organizarea activității de folosire a forței de muncă;

5. Convenția O.I.M. nr. 168/1988 privind promovarea angajării și protecția contra șomajului.

III. ACTE NORMATIVE DREPT COMPARAT

1. Constituția franceză;
2. Constituția spaniolă;
3. Constituția germană;
4. Codul muncii francez;
5. Codul comercial francez;
6. Codul electoral francez;
7. Codul civil german;
8. Statutul Lucrătorilor din Spania;
9. Actul Constituției pentru Muncă din Germania;
10. Actul Acordurilor Colective din Germania;
11. Actul privind medicii de medicină a muncii, ingineri de securitate și alți specialiști în domeniul securității ocupaționale din Germania;
12. Legea din 28 octombrie 1982 privind dezvoltarea instituțiilor reprezentative ale personalului;
13. Legea din 26 iulie 1983 privind democratizarea sectorului public;
14. Legea Organică nr. 11/1985 a Libertății Sindicale;
15. Legea nr. 10/1997 privind dreptul de informare și consultare a lucrătorilor în întreprinderi și grupuri de societăți cu dimensiune comunitară;
16. Decretul Real nr. 1884/1994 din 9 septembrie, de aprobare a Regulamentului privind alegerile organelor de reprezentare ale lucrătorilor în întreprindere.

IV. TRATATE. CURSURI. MONOGRAFII

A. Autori români

1. **Cărpenu Stanciu D.**, *Tratat de drept comercial român*, ed. a V-a, actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2016;

2. **Ciochină-Barbu Ioan**, *Dreptul muncii. Curs universitar*, Ed. Hamangiu, București, 2012;

3. *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, ed. a 2 a, revăzută, Ed. Universul Enciclopedic Gold, București, 2016;

4. **Dima Luminița**, *Relații de muncă și industriale în Uniunea Europeană*, Ed. C.H. Beck, București, 2012;

5. **Dimitriu Raluca**, *Dreptul muncii. Anxietăți ale prezentului*, Ed. RENTROP & STRATON, București, 2016;

6. **Fințescu N. Ion**, *Curs de drept comercial*, vol. I, București, 1929;

7. **Gheorghe Monica**, *Dreptul individual al muncii*, Ed. Universul Juridic, București, 2015;

8. **Gidro Romulus**, *Dreptul muncii. Curs universitar*, Ed. Universul Juridic, București, 2013;

9. **Nemeș Vasile**, *Drept comercial*, Editura Hamangiu, București, 2012;

10. **Panainte Septimiu**, *Dreptul individual al muncii*, Ed. Hamangiu, București, 2017;

11. **Pătru Radu Ștefan**, *Contractele și acordurile colective de muncă*, Editura Hamangiu, București, 2014;

12. **Popescu Andrei**, *Drept internațional și european al muncii*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2008;

13. **Roș Nicolae**, *Dreptul muncii. Curs universitar*, Ed. PRO Universitaria, București, 2017;

14. Ștefănescu Ion Traian, *Tratat teoretic și practic de drept al muncii*, ed. a IV-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2017;

15. Ștefănescu Ion Traian (coord.), *Codul muncii și Legea dialogului social. Comentarii și explicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2017;

16. Țiclea Alexandru, *Codul muncii comentat și adnotat cu legislație conexă și jurisprudență relevantă*, Ed. Universul Juridic, București, 2017

17. Țiclea Alexandru, *Tratat de dreptul muncii. Legislație. Doctrină. Jurisprudență*, ed. a X-a, actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2016;

18. Ținca Ovidiu, *Drept social comunitar- drept comparat. Legislație română*, Ed. Lumina Lex, București, 2005;

19. Țop Dan, *Tratat de dreptul muncii*, Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2015;

20. Ungureanu Ovidiu, Munteanu Cornelia, *Drept civil. Partea generală în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2013;

21. Vartolomei Brîndușa, *Dreptul muncii. Curs universitar*, Ed. Universul Juridic, București, 2016.

B. Autori străini

1. Artus Ingrid, Kraetsch Clemens, Röbenack Sile, *Betriebsratsgründungen. Typische Prozesse, Strategien und Probleme – eine Bestandsaufnahme*, Nomos/edition sigma, Baden-Baden 2015;

2. Acedo José Carlos González, Aroca Rosario Perez, *Formación y orientación laboral*, 4^a ed., Ed. S.A. EDICIONES PARANINFO, 2017;

3. **Alcaraz José Luján**, *La acción sindical en la empresa. Marco legal y desarrollo convencional*, Ed. Consejo Económico y Social de España, Madrid 2003;
4. **Auzero Gilles, Baugard Dirk, Dockès Emmanuel**, *Droit du travail*, 31e éd., Dalloz, Paris, 2018;
5. **Auzero Gilles**, *Les droits des unions de syndicats. Des liens et des droits: Mélanges en l'honneur de Jean-Pierre Laborde*, Dalloz, Paris, 2015;
6. **Bestratén Manel (coord.), Baraza Xavier, Corrons August**, *Gestión de la prevención en un marco de excelencia*, Editorial UOC, S.L.; 1^a ed., Barcelona, 2015;
7. **Blanpain Roger, Baker Jim**, *Comparative Labour Law and Industrial Relations in Industrialized Market Economies*, Kluwer Law International, 2010;
8. **Caldas María Eugenia, Castellanos Aurora, Hidalgo María Luisa**, *Prevención de riesgos laborales. Formación Profesional Básica*, 1^a ed., Ed. EDITEX, 2014;
9. **Cohen Maurice**, *Le droit des comités d'entreprise et des comités de groupe*, LGDJ, 9e éd., 2009;
10. **Holtbrügge Dirk**, *Personalmanagement*, Springer Gabler, Nürnberg, Deutschland, 2017;
11. **Jiménez Daniel Patricio**, *Manual de Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social*, Ed. ESIC EDITORIAL, 2014;
12. **Kammerer Céline, Roß-Kirsch Nadja**, *Arbeitsrecht in Frankreich: Rechtssicheres HR-Management für Unternehmer, Anwalte und Berater*, Springer Gabler, 2017;
13. **Leodegario Fernández Marcos**, *Derecho Individual del Trabajo*, Edición actualizada y corregida

por: Leodegario Fernández Sánchez, Ed. Universidad Nacional de Educación a Distancia, Madrid, 2014;

14. López Manuel Carlos Palomeque, Álvarez de la Rosa José Manuel, *Derecho del trabajo*, 25^a ed., Ed. Universitaria Ramón Areces, Madrid, 2017;

15. Monereo Pérez José Luis, Navarrete Cristóbal Molina, Vida María Nieves Moreno, *Manual de Derecho Sindical*, ed. Undécima, Ed. Comares, S.L., Granada, 2016;

16. Ripert Georges, Roblot René, *Traite de droit commercial*, vol I, 18eme edition, LGDJ, Paris, 2001;

17. Savatier Jean, *L'action sociale et culturelle des comités d'entreprise*, Paris, Éd. Liaisons, 1992;

18. Steuber Corbinian, Steuber Adrian, *Betriebsrat !Und was nun ?*, GmbH, Berlin, 2013;

19. Wittmann Andreas, Siegmann Silvester, Hamacher Werner, Kloth Michael, *Neu als Fachkraft für Arbeitssicherheit: So starten Sie erfolgreich in Ihre neue Aufgabe*, ecomed SICHERHEIT, 2015.

V. STUDII. ARTICOLE. COMENTARII

A. Autori români

1. Căpățînă Octavian, *Caracteristici generale ale societăților comerciale*, în "Dreptul" nr. 9-12/1990, p. 28-20;

2. Glötzl Lorena, *Noțiunea de participare a angajaților la conducerea companiilor și evoluția legiferării acesteia în Germania*, în "R.R.D.M" nr. 11/2014, p. 60;

3. Niemesch Oana Cristina, *Comentariu (Interdicția concedierii pe durata exercitării unei funcții eligibile într-un organism sindical)*, în "R.R.J nr. 5/2013, p. 110;

4. Popescu Andrei, Savu Tiberiu Gabriel, *Noțiunea de lucrător în dreptul comunitar, în "R.R.D.M.", nr. 4/2002, p. 12-21;*

5. Ștefănescu Ion Traian, *Considerații referitoare la rolul sindicatelor și al reprezentanților angajaților în desfășurarea raporturilor de muncă, în "Dreptul" nr. 1/2016;*

6. Țiclea Alexandru, *Reprezentanții salariaților, în "R.R.D.M." nr. 1/2004, p. 18-24;*

7. Țiclea Alexandru, Gâlcă Costel, *Libera circulație a lucrătorilor în Uniunea Europeană, în "R.R.D.M.", nr. 5/2008, p. 13-20;*

8. Ținca Ovidiu, *Reprezentanții salariaților, în "R.D.C." nr. 11/2004, p. 52-69;*

9. Ținca Ovidiu, *Observații referitoare la concedierea disciplinară pentru abatere gravă, în "R.R.D.M." nr. 6/2008, p. 39;*

10. Ținca Ovidiu, *Implicarea salariaților în luarea deciziilor în societățile europene, în "Dreptul" nr. 9/2002, p. 199;*

11. Voiculescu Nicolae, *Aspecte noi privind libera circulație a persoanelor și a forței de muncă cuprinse în Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2004/38/C.E., în "R.R.D.M.", nr. 1/2005, p. 7;*

12. Zlătescu Victor Dan, Moroianu Zlătescu Irina, *Regiile autonome ca persoane juridice, în "Dreptul" nr. 3/1992, p. 9 și urm.*

B. Autori străini

1. Beal Stéphane, Katchadourian Marie-Noëlle, *Projet complexe: a quel moment et comment le comité d'entreprise doit être informé et consulté, în "LSJS" 13/2009, n° 42, p 56;*

2. Beal Stéphane, Ferreira Anna, *Consultation préalable du comité d'entreprise: une exigence,* în "LSJS" n° 16/2005, n°1255, p. 18;

3. García Miguélez María Purificación, *La participación de los trabajadores en materia de Prevención de Riesgos Laborales,* în "PECUNIA. Revista de la Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales" N° 8/2009 (ene-jun), p. 123;

4. Hernández Josefa Romeral, *El delegado de prevención. Problemas prácticos,* în "Gestión práctica de riesgos laborales: integración y desarrollo de la gestión de la prevención", N° 59/2009, p. 24;

5. Lyon-Caen Antoine, *Le comité d'entreprise et le restructurations,* în "Dr. soc." n° 3/2004, p. 285;

6. Marquet de Vasselot Laurent, *De l'expression par le comité d'entreprise,* în "R.J.S." 8-9/2000, p. 607;

7. Martinon Arnaud, *L'information et la consultation des représentants du personnel: nouveaux droits ou nouveaux partage de responsabilité ?,* în "JCP S", n° 25, iunie 2013, p. 1263;

8. Morvan Patrick, *Aspects sociaux de la confidentialité dans les restructurations,* în "Dr. soc." n° 5/ 2010, p. 541;

9. Odanl Asorey Isabel, *Exercice du droit syndical dans l'entreprise et transparence financière du syndicat,* în "R.D.T." n° 6-juin 2017, p. 433-434;

10. Porta Jérôme, Sachs Tatiana, *La fusion des institutions représentatives du personnel porte-t-elle atteinte à leur capacité d'intervention en matière de santé et sécurité au travail?* în "R.D.T." n° 11-novembre 2017, p. 691-700;

11. Savatier Jean, *Le dynamisme de l'unité économique et sociale pour l'organisation des rapports collectifs de travail,* în "Dr. soc.", 2004, p. 944;

12. Savatier Jean, *Les attributions des délégués du personnel*, în ”Dr. soc.” n° 9-10, seprembrie-octombrie 1993, p. 746;

13. Tagliarino-Vignal Nancy, *Le droit du comité d'entreprise d'être informé et consulté dans le cadre d'opérations de fusion*, în ”R.J.S.” n° 2/2010, p. 99.

VI. WEBIOGRAFIE

www.lege5;
[https://fr.wikipedia.org/wiki/Entreprise_fran%C3%A7ais;](https://fr.wikipedia.org/wiki/Entreprise_fran%C3%A7ais)
<https://www.legifrance.gouv.fr;>
<https://www.juritravail.com/fonctions-delegues-personnel;>
<https://es.wikipedia.org/wiki/Empresa;>
[https://ocw.ehu.eus/pluginfile.php/9210/mod_resource/content/1/Representacion_y_participacion_en_la_empresa.pdf;](https://ocw.ehu.eus/pluginfile.php/9210/mod_resource/content/1/Representacion_y_participacion_en_la_empresa.pdf)
[https://www.juntadeandalucia.es/empleo/carl/porta/c/document_library/get_file;](https://www.juntadeandalucia.es/empleo/carl/porta/c/document_library/get_file)
www.istas.net/web/index.asp?idpagina=222;
[http://www.bverfg.de/entscheidungen/rk20061123_1bvr190906.html;](http://www.bverfg.de/entscheidungen/rk20061123_1bvr190906.html)
[https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_betrvg/index.html;](https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_betrvg/index.html)
[http://www.soldan.de/WebRoot/SoldanDB/Magazine/Soldan/Sample/Grobys_B.pdf;](http://www.soldan.de/WebRoot/SoldanDB/Magazine/Soldan/Sample/Grobys_B.pdf)
[https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_betrvg/index.html;](https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_betrvg/index.html)
[https://www.howtogermy.com/pages/german-workplace-organizations.html;](https://www.howtogermy.com/pages/german-workplace-organizations.html)
[https://de.wikipedia.org/wiki/Betriebsrat;](https://de.wikipedia.org/wiki/Betriebsrat)

<https://www.worker-participation.eu/National-Industrial-Relations/Countries/Germany/Workplace-Representation>;

https://www.unibocconi.eu/wps/wcm/connect/b7cf69eb-4204-4ba1-8fbc-20b0178aeeca/Waas_Vortrag+Bocconi+08.05.2014.pdf?MOD=AJPERES;

www.uianet.org/.../BAUMANN,%20Ulrich%20-%20Present

<http://en.dgb.de/member-unions>;

https://en.wikipedia.org/wiki/German_Civil_Service_Federation;

<http://www.vcockpit.de/verein/allgemein.html>;

<http://www.marburgerbund.de/artikel/allgemein/pressemitteilungen/2013/marburger-bund-verzeichnet-erneut-starken-mitgliederzuwachs>;

https://www.unibocconi.eu/wps/wcm/connect/b7cf69eb-4204-4ba1-8fbc-20b0178aeeca/Waas_Vortrag+Bocconi+08.05.2014.pdf?MOD=AJPERES

http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/DIALOG_Social/Dialogul%20Social%20European.pdf;

https://oshwiki.eu/wiki/Worker_participation_-_Germany;

<https://www.worker-participation.eu/National-Industrial-Relations/Countries/Germany/Board-level-Representation>;

https://www.boeckler.de/pdf/mbf_drittelbeteiligung.pdf;

<http://www.boeckler.de/38347.htm>.

